

SETKÁNÍ S KNIHOU

Neviditelný slon

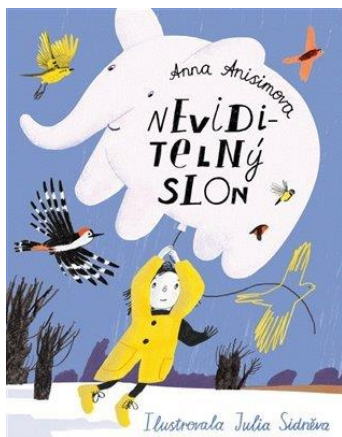
Anna Anisimova

Metodiku zpracovala:	Mgr. Martina Benedikovičová, ZŠ Fryčovice
Konzultace:	Mgr. Petra Strnadlová, ZŠ Fryčovice
Věková kategorie:	2. – 5. ročník
Zaměření (cíl, obsah) lekce:	vyvozování z textu, hledání souvislostí, problematika nevidomých
Vyučovací předměty:	český jazyk, výtvarná výchova, pracovní činnosti
Bibliografie:	Anisimova, Anna. <i>Neviditelný slon</i> . Mělník: Skalák Jakub – Přestupní stanice, 2024. 102 s. Ilustrace: Julija S. Sidněva. ISBN 978-80-909036-3-0.

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Stručný obsah

Kniha vypráví o velmi vážných tématech tak, jak to umí jen Anna Anisimova: s neuvěřitelnou lehkostí a optimismem. Je možné být šťastný, i když nám osud zapomněl dát do vínku jeden ze smyslů – třeba zrak nebo sluch? Je to pro rodinu trest, anebo naopak dar? Malá hrdinka této knížky se učí psát tajným písmem, spřátelí se s dědečkovou hůlkou, hraje si s neviditelným slonem, spolu s velrybou se noří do oceánu za kamarády a miluje jablka, protože tak krásně křupají. A i když snad na vlastní oči nevidí okolní svět, nic nebrání jejímu vnitř-

nímu světu překypovat fantazií a radostí.

Nádherné příběhy Anny Anisimové a něžné ilustrace Julie Sidněvy se budou líbit každému začínajícímu čtenáři. Stojí za to si knížku přečíst také nahlas v rodinném kruhu. Něco je veselé, něco trochu smutné, rozhodně ale je o čem si povídat. A na konci najdete také rady Jak pomoci nevidomému.

<https://www.databazeknih.cz/prehled-knihy/neviditelny-slon-563206>

O autorovi

Anna Anisimová je ruská novinářka, redaktorka a autorka knih pro děti. Anisimova se narodila a vyrostla na severu Irkutské oblasti ve vesnici Kropotkin na Sibiři. Po absolvování žurnalistiky na Novosibirské státní univerzitě pracovala jako novinářka a redaktorka. Anisimova napsala více než 10 knih a byla nominována na několik literárních cen, včetně literární ceny Samuila Maršaka, ceny Nová dětská kniha nebo mezinárodní ceny Vladislava Krapivina za dětskou literaturu. Povídka Neviditelný slon se v roce 2017 dostala do mezinárodního katalogu IBBY Selection of Outstanding Books.

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/anna-anisimova-164297>

Předpokládaná délka práce s knihou – 2 vyučovací hodiny.

EVOKACE

Požádáme žáky, aby si zkusili představit, že jsou na nějakém svém oblíbeném místě. Můžou si zavřít oči, lehnout si na lavici. Potom žákům rozdáme tabulku smyslů a vybídneme je, aby tabulku vyplnili. Doplňují, co na svém oblíbeném místě mohou vidět, slyšet, cítit, na co si mohou sáhnout, popř. co mohou ochutnat.

Poté následuje sdílení, žáci si ve dvojicích přečtou své tabulky.

UVĚDOMĚNÍ

Žákům neprozrazujeme, s jakou knihou budeme pracovat ani o čem kniha bude. Přečteme žákům následující úryvek z knihy, poté si vytvoříme společně tabulku smyslů (čich, sluch, hmat, zrak). Chuť tentokrát vynecháme. A zkusíme doplnit do tabulky, co hlavní hrdinka cítí, slyší, na co si může sáhnout a co vidí.

Strašně ráda hraju na schovávanou! Zním všechny schovky v našem domě, jak by taky ne? Vždyť hrát si můžu jenom doma. A já mám přitom schovávanou tak ráda. Teď je zase na řadě máma.

Zavazuje si oči šátkem (chce, aby to bylo fér) a pomalu začíná počítat. Minu stolek. Křeslo. Dveře. Škrábavé tapety na chodbě. Vejdu do mamčinu pokoje. Dojdu k velké skříni a snažím se ji potichoučku otevřít. Zalezu dovnitř mezi maminy sukně a šaty a ani nedutám. Visí jich tu spousty, jsem jako v houštině! Jak krásně voní po mamince! A tak dýchám, dýchám v tom mámině lese, dýchám...

Ani neslyším, že mě máma našla. Otevře skříň a mlčky stojí. Co je s ní? Natáhnu ruce k jejímu obličejí: rty se usmívají, ale obočí se trochu chmuří. Možná se zlobí, že jsem něco pomačkala. V rychlosti urovnávám všechny sukně i šaty a ze všech sil mámu obejmu. Hladí mě po hlavě. Nezlobí se!

Zkusíme se žáků doptávat, co je v textu přímo řečeno a co si domýšleli podle vlastní zkušenosti. Poté se zaměříme na podtržené části a s žáky je probereme. *Proč si může hrát hlavní hrdinka jen doma? Co chce maminka, aby bylo fér? Proč natahuje holčička ruce k mamčinému obličejí?* Nic žákům o dívce neprozrazujeme.

Přečteme žákům další text z knihy:

Jdeme s tátou do muzea. V muzeích nás nechávají osahat si všechna ta vycpaná zvířata, různé kameny i jiné věci. Ostatní nesmějí, ale my ano.
V prvním sále mi táta položí ruku na rameno a ptá se:
„Jsem tu s dcerkou. Můžeme si prohlédnout exponáty?“

Kdosí nevrle zafuní a odpoví:

„Ale opatrně. Jednoho takového už jsme tu měli... Byl jako slon v porcelánu! Pořád na všechno sahal, až nám tady poshazoval všechna kopí.“

Opět s žáky rozebereme text. Mimo jiné se zaměříme na podtržené části textu. *Proč může hlavní hrdinka v muzeu sahat na vystavené věci? Jak je myšleno: Jednoho takového už jsme tu měli?*

Přečteme žákům další část textu:

Tatínek přikládá svoji ruku k mému nosu a předvádí mi sloní chobot. Sahám na jeho ruku, abych si chobot dokázala lépe představit... Jak může slon s takovýmhle nosem vůbec chodit? Vždyť mu musí překážet.

„Představ si, že sloní kly jsou tak cenné,“ pokračuje táta, „že lidé kvůli nim slony loví...“

Přejíždím prsty po klech a pozorně poslouchám. To jsou ale zuby! Kdybych já měla takové zuby, nevešla bych se ani do máminy skříně! Je vůbec možné, aby ten slon byl tak velký?!

S žáky se pobavíme o přečteném textu. Můžeme se zaměřit i na problematiku obchodu se slonovinou. Zeptáme se žáků, co je na hlavní hrdince zvláštní. Pokud pořád netuší, že je hlavní hrdinka nevidomá, zopakujeme si, co jsme se zatím o hlavní hrdince dozvěděli, přečteme si podtržené části textů, můžeme jim přečíst ještě následující text:

Blíží se podzim. Jdeme s maminkou koupit mi nové oblečení a boty. Zkouším si kabát s velkými kulatými knoflíky. Ohmatám je, jsou hlad'oučké a příjemné na dotek. Pak strčím ruce do kapes – ty jsou ale hluboké! Mohla bych si do nich schovat spoustu kaštanů a pak je žmoulat v ruce.

Maminka mě prosí, abych si vybrala barvu kabátu. Prý ho mají v červené a zelené.

„Jaká je ta červená?“

„Jako rajče,“ odpovídá maminka.

„A zelená?“

„Jako jablko,“ říká maminka.

To se ví, že chci jablečný kabát! Jablíčka přece pěkně křupou, ale rajčata, ta jen čvachtají a tečou.

„Jedí sloni jablka?“ ptám se maminky.

„No jasně! Sloni jsou býložravci, takže spořádají všechno, co roste. Trávu, jablka, mrkev...“

Snažím se vybavit si vůni trávy, jablek a mrkve. Mrkev se ke slonovi hodí nejvíc.

Tatínek říkal, že sloni mají šedou barvu. Šedá barva bude asi jako mrkvová. Mrkvový slon – to zní přece krásně!

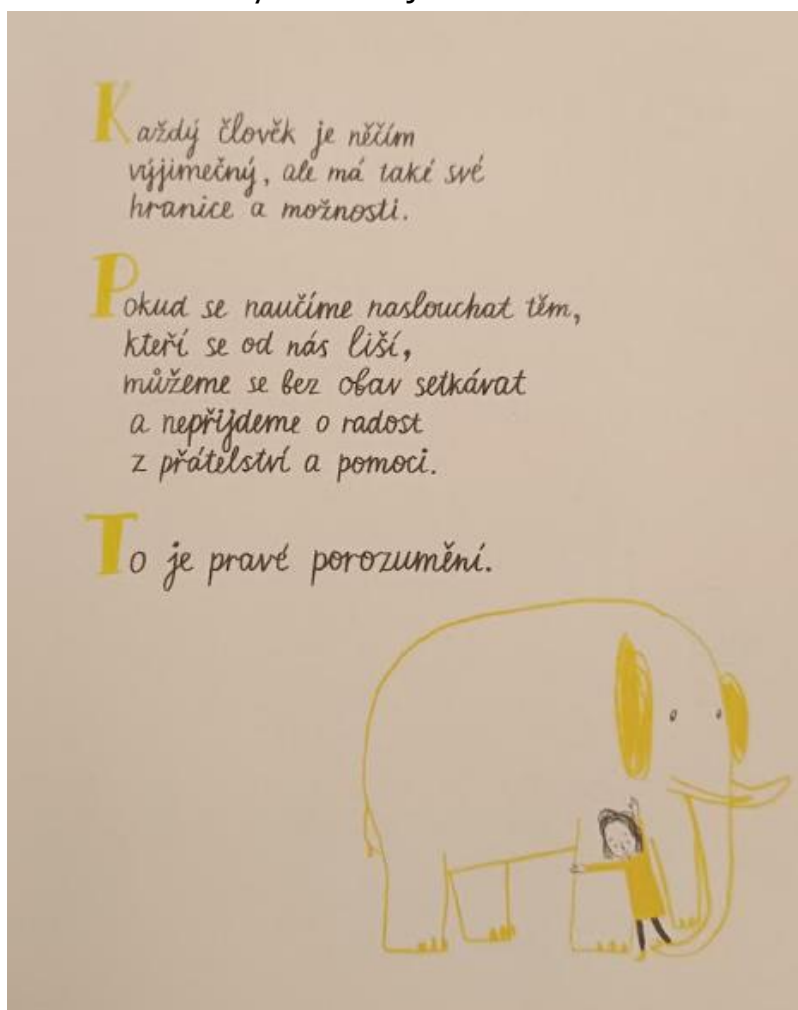
Diskutujeme s žáky: *Jaké to asi je být nevidomý? Co by vám nejvíc chybělo? Jak byste chtěli, aby se k vám okolí chovalo?*

Žákům rozdáme pracovní list, na kterém je tabulka Braillova písma a vzkaz pro kamaráda. Uvedeme žáky do situace – Hlavní hrdinka se učí Braillovo slepecké písmo a napíše svému kamarádovi vzkaz. Žáci mají za úkol nejprve rozluštit vzkaz (Píseň mého datla) a potom sami napsat vzkaz nějakému svému spolužákovi pomocí Braillova písma.

REFLEXE

Náměty k reflexi:

1. Přečtete si následující citát z knihy a napište krátké zamyšlení nad tímto citátem. S mladšími žáky můžeme jen v kruhu diskutovat.

2. S žáky můžeme diskutovat na téma pomoc nevidomým. Můžeme použít i závěrečnou dvojstranu z knihy.

Jak pomoci nevidomému?

Nevidomý neznamená bezmocný. Pokud potkáte člověka s bílou holí, nesnažte se mu za každou cenu pomoci. Jde po ulici, protože podobně jako vy potřebuje něco vyfídit. Jsou však situace, kdy můžete nevidomému člověku pomoc nabídnout.

1. Zvažte, zda nevidomý vaši pomoc skutečně potřebuje.

Jde po chodníku, nebo stojí na semaforu?

Sedí na lavičce v parku, nebo čeká na autobusové zastávce?

Je kolem lidí prázdná, nebo rušná?

Je jasno, nebo prší / sněží / je ledovka?

Je všechno jako obvykle, nebo se opravují silnice, na cestě jsou výmoly a kanály bez poklopů?

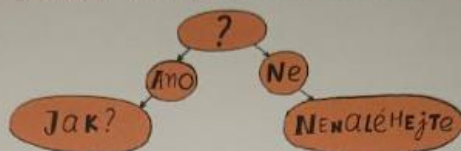

Jsou na cestě překážky, které člověk holi „nevidí“ (nízké větve, otevřené dveře nákladáku, schody bez zábradlí)?

102

2. Pozdravte a zeptejte se, jestli můžete nějak pomoci.

3. Dělejte jen to, o co vás nevidomý požádá.

Pokud potřebuje pomoc při chůzi, nechodte příliš rychle a upozorňujte včas na překážky (obrubník, sloup, větve atd.).

Nedotýkejte se nevidomého bez upozornění, zejména na schodech nebo na eskalátoru. Mohlo by to vést ke zranění.

Netlačte nevidomého před sebou ani ho netahejte za oblečení.

Neberte mu hůl, potřebuje ji kvůli orientaci.

Nevodte nevidomého bez jeho souhlasu na místa, která nezná. Může být zmatený a třeba se i ztratit.

Nerozptylujte vodícího psa, i ten se může ztratit.

4. Ujistěte se, že nevidomý nepotřebuje další pomoc, a rozlučte se.

3. Můžeme žákům přečíst text z knihy, kde se hlavní hrdinka učí plést. Potom můžeme v pracovních činnostech s žáky zkusit pletení.

„Tak pojd', naučím tě, jak se plete šála,“ uculuje se děda a ukazuje mi, jak se omotává vlna kolem prstu a jak se nabírá oko na pletací jehlici. Nikdy jsem si nemyslela, že by to mohlo být tak složité! Dědovy jehlice cvakají o sto šest a ty moje se jen tak líně převalují. Smolím se s tím, ale nevzdávám to! Vždyť hrdinka Neposeda nás zachránila hned dvakrát...

Učení mi trvá, ale nakonec ukončím dlouhou řadu. Nic se neboj, Neposedo. Jednou jsem ti slíbila dárek, tak ho taky dostaneš!

4. Přečteme žákům text z knihy, kde hlavní hrdinka maluje ve škole. Ve výtvarné výchově si mohou žáci vyzkoušet namalovat také slona rukama.

Na výtvarce sedím stranou od ostatních dětí. Jako bych byla slon a potřebovala hodně místa.

Ve skutečnosti je ale naším třídním slonem Pavlík. Pořád mu něco padá: pastelky, papíry, a dokonce i on sám!

Všichni ostatní malují zátiší podle zadání paní učitelky, já maluju slona. Všichni ostatní malují štětci, já rukama. Na papír vedle sebe postavím oba ukazováčky. Jeden zůstane na místě, druhým pak namaluju kruh a vrátím ho zpět k tomu prvnímu. Můj kruh je pěkně veliký, vždyť i slon je veliký a tlustý, protože hodně jí. Ještě mu musím přimalovat veliké zuby. A veliké uši. A dlouhatánský chobot...

Paní učitelka můj obrázek chválí. A hned jsou všichni u mě. Tak proto mám kolem sebe tolik místa! Aby se vedle mě mohlo postavit co nejvíc lidí.

Pavlík říká:

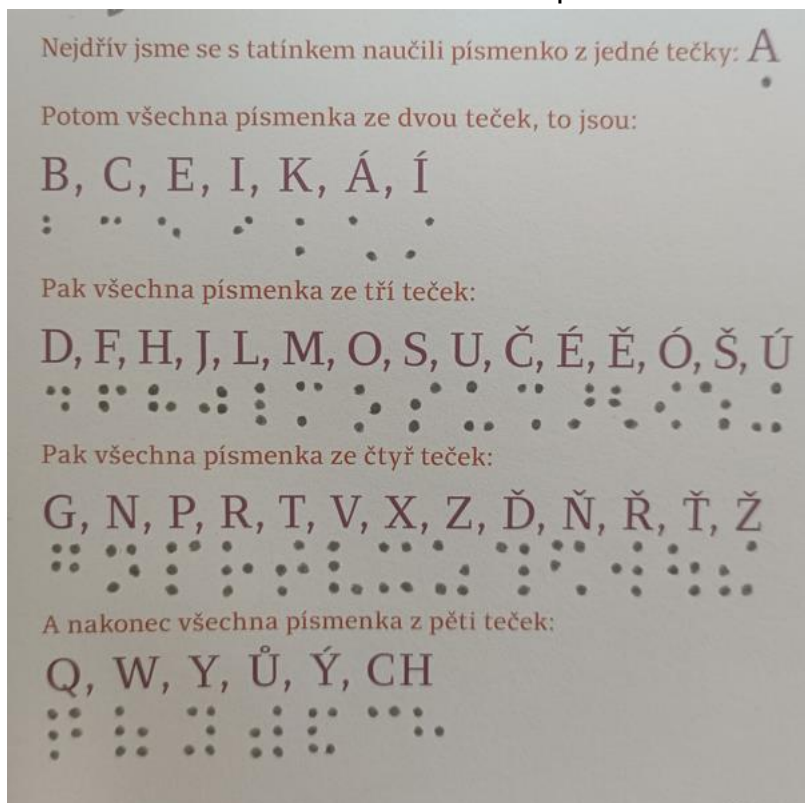
„To zvládnou taky! Můžu taky malovat rukama?“ Žuch – upustí barvy na zem.

„No tak, Pavlíku!“ napomene ho paní učitelka kysele.

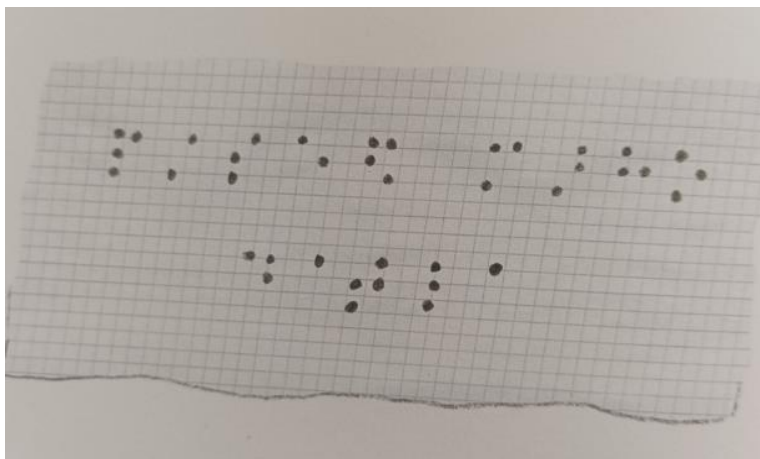
Ale i ostatní začínají žadonit.

Pracovní list pro žáky:

1. Prohlédněte si tabulku Braillova písma:

2. Zkuste pomocí tabulky Braillova písma přechíst vzkaz, který napsala hlavní hrdinka svému kamarádovi.

3. Napište nějaký vzkaz svému spolužákovi pomocí Braillova písma.